

Список використаних джерел:

1. Girard–Vasseur M., Guieze J.–L. Tax competition in EU15: what is the reality? / Ecoweek. Special Issue. – Paris: BNP Paribas, 2004. – 21 p.
2. Податковий кодекс України, редакція від 01.01.2018. – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Юрченко В. В. Сучасні тенденції розвитку та гармонізації податкових систем країн Європейського союзу. Вектори для України / Юрченко В.В. // Ефективна економіка. – 2013. – № 12. – Режим <http://www.economy.nayka.com.ua>.

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ І ДОСВІД КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

*Островський І. А., канд. екон. наук, доцент, Маврова К. І., студентка,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

У сучасних умовах розвитку економіки України актуалізовано питання децентралізації, оскільки вона є однією з основних умов незалежної та ефективної діяльності органів місцевої влади [1]. Здійснено спробу фіскальної децентралізації як реального перерозподілу повноважень на користь регіонів і місцевого самоврядування, коли кожна місцева рада має усі права і зобов'язана приймати рішення стосовно наповнення своїх бюджетів та фінансування видатків. У Державному бюджеті України на 2021 рік має бути запроваджено дворівневу модель міжбюджетних відносин та встановлено взаємовідносини між держбюджетом та майже 1 500 бюджетами територіальних громад [2].

Такі амбітні наміри необхідно підкріпити відповідними теоретичними засадами та передбаченням ризиків і суперечностей. Урахування відповідного досвіду, досягнень і складностей країн Центральної та Східної Європи є необхідним і важливим.

Децентралізація фіскальних повноважень є елементом реформи з лібералізації й підвищення ефективності державного сектору. Головними факторами, що на межі двох століть спонукали держави Центральної та Східної Європи перейти до децентралізації, було прагнення досягти кращої керованості та членство в ЄС. Суттєву роль у процесах децентралізації відіграв зовнішній фактор. Починаючи з 1993 р., підтримка реформам виявлялася в рамках Ініціативи по фіскальній децентралізації (Fiscal Decentralization Initiative), яку ініціювали ОЕСР, Світовий банк, Рада Європи, Інститут відкритого суспільства в Будапешті, Програма розвитку ООН, Агентство США з допомоги розвитку (USAID) і окремі країни-члени ОЕСР. Деякі країни здійснили адміністративно-територіальні реформи, підкріплені розширенням суб'єктів фіскальної політики. І хоча прогрес у децентралізації фіскальної системи виявився різним для багатьох країн регіону, тренд на поглиблення децентралізації, тобто зменшення ролі центрального уряду все-таки спостерігався. Протягом останніх

двох десятиліть темпи децентралізації очікувано уповільнилися, а криза 2008–2009 рр. підштовхнула зворотні процеси. Сьогодні ми можемо спостерігати деяке посилення централізації прийняття фіскальних рішень, насамперед, на тлі поширення пандемії Covid-19.

Теоретичні аспекти бюджетної децентралізації спираються на праці Ч. Тібу і У. Оутса. Зміст моделі Ч. Тібу полягає в тому, що конкуренція податкових юрисдикцій сприяє більш оптимальному розподілу ресурсів усередині країни. Мобільні домашні господарства та фірми вибирають більш сприятливу для них юрисдикцію з метою мінімізації податкового навантаження. Передача низки фіскальних повноважень субнаціональним органам влади може привести до посилення конкуренції і більш оптимального розподілу.

У. Оутс підкреслив, що добробут суспільства підвищується, якщо блага надаються саме на тому рівні, де його ефективність вища. Подібна максимізація забезпечується за рахунок того, що рівень виробництва в різних територіальних одиницях відрізняється. При централізованому розподілі держава уніфікує ці територіальні одиниці, у підсумку ефективність наданих благ знижується. Позитивний ефект децентралізації також пов'язаний з тим, що орган місцевого самоврядування володіє більшою інформацією щодо місцевої специфіки і має краще уявлення щодо необхідного розподілу блага на даному рівні. Таким чином, децентралізація фіскальних повноважень – це благо, здатне привести до зменшення розміру центрального уряду, що означає зменшення податкового тягаря за рахунок росту конкуренції податкових юрисдикцій.

Але не існує однозначних доказів постійного поширення бюджетної децентралізації. Найважливішою умовою для результативної децентралізації є підзвітність місцевих і регіональних органів управління й ефективний контроль з боку центру за витратою коштів. Якщо подібна система нагляду не налагоджена або система державного керування в цілому виявляється не дуже ефективною, місцеві еліти можуть зловживати своїми повноваженнями, накопичувати надмірний дефіцит бюджету й здійснювати невиправдані запозичення. В умовах надмірної субнаціональної заборгованості центральний уряд може бути змушений надавати їм фінансову допомогу.

Фокус більшості досліджень однозначно спрямований убік впливу процесу децентралізації на макроекономічні показники. У той же час існує й зворотний зв'язок: на децентралізацію можуть впливати як ключові макроекономічні показники, так і багато інших факторів. Йдеться про географію й чисельність населення (більша чисельність, як правило, вимагає більшої децентралізації, а сильна децентралізація при маленькій населенні може бути неефективна через відсутність ефекту масштабу), рівень розвитку (із зростанням доходів можуть збільшуватися вимоги щодо розширення місцевої автономії), розмір консолідованого бюджету, рівень нерівності, диференціація населення та ін.

Ураховуючи переваги та недоліки децентралізації, варто зазначити, що проводячи цю політику, потрібно чітко розмежувати повноваження центру та місцевих органів влади на регіональному рівні та окреслити шляхи взаємодії

між ними. Це дасть змогу уникнути багатьох непорозумінь у майбутньому та досягти скоординованих дій у разі виникнення економічних криз.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11> (дата звернення 7.11.2020).
2. Улюгін Д. Бюджетна децентралізація: головні виклики та досягнення. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12661> (дата звернення 7.11.2020).

СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І АУДИТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Петлиця О. О., викладач, Харківський державний автомобільно-дорожній коледж

Проблема визначення напрямків розвитку системи обліку та аудиту в Україні міститься в тому, щоб через усвідомлення її теперішнього стану та властивих недоліків визначити шляхи збільшення інформаційних, організаційних та інших можливостей цієї системи щодо управління підприємствами. В останній час з'явилося чимало публікацій [1-5], в яких зазначаються проблемні питання наслідків реформи системи обліку і аудиту та перспектив удосконалення цієї системи, висновки яких дискусійні, що обумовлює подальше обговорення зазначених питань.

Можна виділити певні суттєві моменти, які не вдалося поки вирішити під час реформи обліково-аналітичної та аудиторської діяльності в Україні.

По-перше, суттєво зменшилась роль саме бухгалтерського обліку в управлінні підприємствами. В діючих нормативних актах чітко не визначені права, обов'язки та відповідальність облікових працівників [4, с. 49]. В деяких підприємствах бухгалтери основну увагу приділяють складанню податкової звітності при недбалому веденні первинного та бухгалтерського обліку.

По-друге, значною мірою наукова тематика досліджень з обліку та аудиту обмежуються майже дослівним перекладом відповідних закордонних стандартів та концепцій, ігноруючи вже існуючі власні гострі проблеми управління підприємствами, які давно потребують вирішення, наприклад, неузгодженості планової та облікової моделей витрат, протиріччя між бухгалтерським та податковим обліком, недосконалістю облікових реєстрів тощо. При цьому ігнорується об'єктивна оцінка окремих „досягнень” зарубіжного досвіду – штучного поділення єдиної облікової системи підприємств на фінансовий і управлінський облік, впровадження давно девальвованої концепції застосування у підрозділах підприємств внутрішніх (трансфертних) цін тощо.

По-третє, вітчизняний аудит ще не досяг рівня інших країн, хоча введення в дію Міжнародних стандартів аудиту певною мірою сприяло підвищенню